

ძირითადი პრინციპები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ

მიღებულია გაეროს დანაშაულის საწინააღმდეგო და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის შესახებ მეშვიდე კონგრესის მიერ

მილანი 1985 წლის 26 აგვისტო -- 6 სექტემბერი

ძალაშია გენერალური ასამბლეის 1985 წლის 29 ნოემბრის 40/32 და 13 დეკემბრის 40/146 რეზოლუციებით

ვინაიდან გაერთიანებული ერების წესდებაში მსოფლიოს ხალხი, ინტერ ალია, განამტკიცებს მის სწრაფვას, შექმნას ისეთი პირობები, სადაც შენარჩუნებული იქნება სამართლიანობა და თავის ერთ-ერთ მიზნად აცხადებს საერთაშორისო თანამშრომლობის მიღწევას, ადამიანის უფლებებისა და ძირითადი თავისუფლებებისადმი პატივისცემის ხელშეწყობისა და მხარდაჭერის გზით დისკრიმინაციის გარეშე;

ვინაიდან ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაცია განსაკუთრებით იცავს კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპს, უდანაშაულობის პრეზუმფციას, კანონის შესაბამისად შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ განხორციელებული სამართლიანი და ღია მართლმსაჯულების უფლებას,

ვინაიდან სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული უფლებების საერთაშორისო პაქტი და სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი ამ უფლებებს აღიარებს და დამატებით სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი აღიარებს ყველას უფლებას გასამართლებულ იქნას დაუყოვნებლივ,

ვინაიდან, უმეტეს შემთხვევებში ჯერ კიდევ არსებობს სხვაობა ამ პრინციპებსა და რეალურ მდგომარეობას შორის,

ვინაიდან მართლმსაჯულების ორგანიზება და აღსრულება ყველა ქვეყანაში უნდა ეფუძნებოდეს ამ პრინციპებს და უნდა განხორციელდეს ყველა ღონისძიება მათ რეალობაში დასანერგად,

ვინაიდან, მოსამართლის თანამდებობრივი მოვალეობების შესრულებასთან დაკავშირებული წესები მიზნად უნდა ისახავდნენ მოსამართლეთათვის ისეთი პირობების შექმნას, რომლებშიც ისინი მოახერხებენ ამ პრინციპების შესაბამისად მოქმედებას,

ვინაიდან, მოსამართლეები გადაწყვეტილებებს იღებენ მოქალაქეთა სიცოცხლის, თავისუფლების, უფლებების, მოვალეობებისა და საკუთრების შესახებ,

ვინაიდან, გაეროს დანაშაულის საწინააღმდეგო და სამართალდამრღვევთა მიმართ მოპყრობის მეექვსე კონგრესმა თავისი მეთექვსმეტე რეზოლუციით დანაშაულის საწინააღმდეგო და მაკონტროლებელ კომისიას დაავალა ერთ-ერთ პრიორიტეტად ეცნო მოსამართლეთა დამოუკიდებლობასთან, მოსამართლეთა და პროკურორთა შერჩევის, პროფესიული მომზადების წესებსა და მათ სტატუსთან დაკავშირებული სახელმძღვანელო მითითებების შექმნა,

ვინაიდან, შესაბამისად უმნიშვნელოვანესია გათვალისწინებული ყოფილიყო პირველ რიგში მოსამართლის როლი სამართლის სისტემასთან მიმართებაში და მოსამართლეთა შერჩევის, მომზადებისა და საქმიანობის დიდი მნიშვნელობა,

შემდეგი ძირითადი პრინციპები, რომლებიც შეიქმნა წევრ სახელმწიფოთა დასახმარებლად სასამართლოს დამოუკიდებლობის დაცვისა და ხელშეწყობის მიზნით, მხედველობაში უნდა იქნენ მიღებული მთავრობათა მიერ მათი ეროვნული კანონმდებლობისა და სასამართლო პრაქტიკის ფარგლებში. ამ პრინციპებზე უნდა გაამახვილონ ყურადღება მოსამართლეებმა, იურისტებმა, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების წარმომადგენლებმა და ზოგადად საზოგადოებამ. პრინციპები ძირითადად პროფესიონალ მოსამართლეებზე გათვლით იქნა ჩამოყალიბებული, მაგრამ ისინი თანაბრად ვრცელდება მსაჯულებზეც სადაც ასეთები არსებობენ.

სასამართლოს დამოუკიდებლობა

1. სასამართლოს დამოუკიდებლობა უნდა იყოს უზრუნველყოფილი სახელმწიფოს მიერ და დაცული ქვეყნის კონსტიტუციით ან კანონით. ყველა სამთავრობო და სხვა დაწესებულებათა მოვალეობაა, პატივი სცენ სასამართლოს დამოუკიდებლობას.

2. სასამართლომ მის წინაშე წარდგენილი საქმეები უნდა გადაწყვიტოს მიუკერძოებლად, ფაქტებზე დაყრდნობით და კანონის შესაბამისად, ნებისმიერი მხრიდან და ნებისმიერი მიზნით ყოველგვარი შეზღუდვის, შეუსაბამო ზეგავლენის, იძულების, ძალდატანების, დაშინების ან პირდაპირი თუ არაპირდაპირი ჩარევის გარეშე.

3. სასამართლო ხელისუფლება უნდა ვრცელდებოდეს ყველა სამართლებრივი ხასიათის საკითხზე და სასამართლოს უნდა ჰქონდეს ექსკლუზიური უფლებამოსილება გადაწყვიტოს მის წინაშე გადაწყვეტილების მისაღებად წარდგენილი მის კომპეტენციაში მყოფი საკითხი კანონის შესაბამისად.

4. არ უნდა ხორციელდებოდეს შეუსაბამო ან უკანონო ჩარევა სასამართლო პროცესში, ასევე სასამართლოების მიერ მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებები არ უნდა დაექვემდებაროს გადასინჯვას. ეს პრინციპი არ ზღუდავს სასამართლო ზედამხედველობას ან სასამართლოს მიერ მისჯილი სასჯელების კომპეტენტურ ხელისუფალთა მიერ, კანონის შესაბამისად, შემსუბუქებას ან შეცვლას.

5. ყველას უნდა ჰქონდეს უფლება გასამართლდეს ჩვეულებრივი სასამართლოს ან ტრიბუნალის მიერ ჩამოყალიბებული სამართლებრივი პროცედურების გამოყენებით. ჩვეულებრივი სასამართლოებისა და სასამართლო ტრიბუნალების კომპეტენციაში მყოფი საკითხები არ უნდა გადაეცეს იმ ტრიბუნალებს, რომლებსაც არ გააჩნიათ სათანადოდ ჩამოყალიბებული იურიდიული პროცესუალური ნორმები.

6. სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპი უფლებას აძლევს და ავალებს სასამართლოს უზრუნველყოს, სასამართლო საქმის წარმოების სამართლიანი მიმდინარეობა და მხარეთა უფლებების დაცვა.

7. ყოველი წევრი სახელმწიფოს მოვალეობაა უზრუნველყოს შესაბამისი რესურსები რომლებიც საშუალებას მისცემენ სასამართლოს სათანადოდ შეასრულოს თავისი ფუნქცია.

აზრის გამოხატვისა და ასოციაციის თავისუფლება

8. ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის შესაბამისად, სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებს, ისევე როგორც სხვა მოქალაქეებს, გააჩნიათ აზრის გამოხატვის, რწმენის, ასოციაციისა და კავშირში გაერთიანების თავისუფლება; თუმცა იგულისხმება, რომ ასეთი უფლებების

განხორციელებისას, მოსამართლეები ყოველთვის უნდა მოქმედებდნენ იმგვარად, რომ დაიცვან თავიანთი თანამდებობის ღირსება და სასამართლოს მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა.

9. მოსამართლეებს უნდა ჰქონდეთ უფლება შექმნან და გაწევრიანდნენ მოსამართლეთა ასოციაციებში ან სხვა ორგანიზაციებში, იმისათვის რომ წარმოადგინონ თავიანთი ინტერესები, ხელი შეუწყონ პროფესიულ მომზადებას და დაიცვან სასამართლოს დამოუკიდებლობა.

კვალიფიკაცია, შერჩევის წესი და მომზადება

10. მოსამართლედ შერჩეული პირები უნდა იყვნენ ღირსებისა და შესაძლებლობის მქონე ადამიანები, რომლებსაც სამართალის დარგში მიღებული ექნებათ შესაბამისი მომზადება და კვალიფიკაცია. მოსამართლეთა შერჩევის მეთოდი უნდა იძლეოდეს მოსამართლეთა არასწორი მოტივებით დანიშვნისაგან თავდაცვის საშუალებას. მოსამართლეთა შერჩევისას დაუშვებელია დისკრიმინაცია რასის, ფერის, სქესის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულების, ეროვნული ან სოციალური წარმომავლობის, ქონებრივი ცენზის, ან წარმოშობის გამო, გარდა იმ მოთხოვნისა, რომ მოსამართლეობის კანდიდატი ქვეყნის მოქალაქე უნდა იყოს, რაც არ განიხილება დისკრიმინაციად.

მსახურობის პირობები და ვადა

11. მოსამართლეთა თანამდებობაზე ყოფნის ვადა, მათი დამოუკიდებლობა, ანაზღაურება, მსახურების პირობები, პენსიები და საპენსიო ასაკი დაცული უნდა იყოს კანონით.

12. არჩეულ თუ დანიშნულ მოსამართლეებს უზრუნველყოფილი უნდა ჰქონდეთ თანამდებობაზე ყოფნის ვადა საპენსიო ასაკამდე ან მათი მოსამართლედ ყოფნის ვადის ამოწურვამდე, თუ ასეთი არსებობს.

13. მოსამართლეთა დაწინაურება, სადაც კი ასეთი სისტემა არსებობს, უნდა ეფუძნებოდეს ობიექტურ ფაქტორებს, კერძოდ შესაძლებლობებს, ღირსებებს და გამოცდილებას.

14. მოსამართლეთათვის საქმეთა გადაცემა იმ სასამართლოს ფარგლებში, რომელსაც ისინი მიეკუთვნებიან სასამართლო ადმინისტრაციის საშინაო საქმეა.

პროფესიული საიდუმლოება და იმუნიტეტი

15. მოსამართლეები მოვალენი არიან საიდუმლოდ შეინახონ თავიანთი მოსაზრებები და მათ მიერ მოვალეობის შესრულებისას, გარდა საჯარო პროცესებისა, მიღებული კონფიდენციალური ინფორმაცია და ისინი არ უნდა აიძულონ ჩვენება მისცენ ასეთ საკითხებზე.

16. დისციპლინარული პროცედურის ან აპელაციის უფლების ან სახელმწიფოს მხრიდან კომპენსაციის მიღების უფლების დაცვით, ქვეყნის შიდა კანონის შესაბამისად, მოსამართლეები უნდა სარგებლობდნენ სასამართლოში თავიანთი ფუნქციების შესრულებისას ფინანსური ზიანის მიყენების ან არასწორი ქმედების ან დაუდევრობის გამო სამოქალაქო საჩივრებისაგან პიროვნული იმუნიტეტით.

დისციპლინარული სასჯელი, უფლებამოსილებათა დროებითი შეწყვეტა და თანამდებობიდან გათავისუფლება

17. მოსამართლისადმი, მისი თანამდებობრივი და პროფესიული კომპეტენციიდან გამომდინარე,

წაყენებული ბრალდების ან საჩივრის საფუძველზე საქმის წარმოება უნდა წარიმართოს სწრაფად და სამართლიანად შესაბამისი პროცედურის მიხედვით. მოსამართლეს უნდა ჰქონდეს სამართლიანი სასამართლო მოსმენის უფლება. საკითხის გამოძიების საწყის ეტაპზე დაცული უნდა იყოს კონფიდენციალურობა, თუ თავად მოსამართლე არ მოითხოვს საწინააღმდეგოს.

18. მოსამართლეების თანამდებობრივი უფლებამოსილებების დროებითი შეჩერება ან თანამდებობიდან გათავისუფლება დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში თუ ისინი თავს ვერ ართმევენ მოვალეობებს, ან მათი თანამდებობისათვის შეუფერებელი საქციელის გამო.

19. ყველა დისციპლინარული სასჯელი, უფლებამოსილებათა შეჩერება ან თანამდებობიდან გათავისუფლება განსაზღვრული უნდა იყოს ჩამოყალიბებული სტანდარტების შესაბამისად.

20. დისციპლინარულ სასჯელებთან, უფლებამოსილებათა შეჩერებასა და თანამდებობიდან გათავისუფლებასთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილებები უნდა ექვემდებარებოდეს დამოუკიდებელ გადასინჯვას. ეს პრინციპი შესაძლოა არ გავრცელდეს უმაღლესი სასამართლოების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებზე და კანონმდებელი ორგანოს მიერ იმპიჩმენტის ან მსგავსი პროცედურების თაობაზე მიღებულ გადაწყვეტილებებზე.